

VARASTOKIRJASTO

TOIMINTAKERTOMUS 2018

Sisällysluettelo

1. Johdon katsaus toimintaan	2
2. Tuloksellisuus.....	3
2.1 Aineiston vastaanotto	3
2.2 Aineiston käsittely	3
2.3 Aineiston käyttö	4
2.4 Kehittämishankkeet	4
3. Vaikuttavuus	5
3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	5
3.1.1 Aineiston vastaanotto	5
3.3 Aineiston käytön kehittäminen.....	9
3.4 Asiakaspalaute	9
4. Toiminnallinen tehokkuus	10
4.1 Toiminnan tuottavuus	10
4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	10
4.1.2 Aineiston käyttö	11
4.2 Toiminnan taloudellisuus.....	11
4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	11
4.2.2 Aineiston käyttö	11
5. Tuotokset ja laadunhallinta	11
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	11
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	12
5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	12
5.2.2 Asiakkaat	12
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen	12
7. Hallinto.....	15
7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta	15
8.1 Rahoituksen rakenne	16
8.2 Talousarvion toteutuminen	16
8.3 Tuotto- ja kululaskelma	17
8.4 Tase	18
8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma.....	18
- Indikaattorit	
- Allekirjoitussivu	

1. Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2018 oli nelivuotisen tuloskauden toinen vuosi (tuloskausi 2017 – 2020).

Kirjaston perustoiminnan osalta vuosi oli edellisvuoden tapaan tavanomainen. Aineiston vastaanotto, käsittely, luettelointi sekä asiakaspalvelu/kaukopalvelu hoidettiin vakituisella henkilöstöllä; virkamiesten määrä Varastokirjastossa oli 18, henkilötyövuosina 17,34.

Käsittely tehtiin reaaliaikaisesti, eikä aiempien vuosien kaltaisia käsittelyrästejä kertynyt. Aineiston vastaanoton ja käsittelyn ohjeistuksella sekä aktiivisella kokoelmayhdyshenkilöverkostolla on ollut merkittävä vaikutus sujuvaan kirjastojen väliseen yhteistoimintaan.

Kirjastot lähettivät vuoden aikana aineistoa 3 007 hyllymetriä (hm), kun asetettu tavoite oli 4 500 hm. Aineistoa käsiteltiin vuoden aikana 3 077 hm.

Vastaanotetun aineiston määrän vähentyminen johtuu siitä, että suuria siirtoja tehneet tieteelliset kirjastot olivat saaneet perussiirtonsa tehtyä aikaisempina vuosina. Lisäksi meneillään ollut selvitystyö Varastokirjaston yhdistämisestä Kansalliskirjastoon on voinut vaikuttaa kirjastojen siirtoaktiivisuuteen. Huolimatta haasteista Varastokirjasto oli edelleen aktiivinen kirjastojen suuntaan ja kannusti kirjastoja aineistolähettyksiin.

Koska vastaanotettua ja käsiteltävää aineistoa oli edellisvuotta vähemmän, aineiston käsittelyyn osoitettiin aiempaa vähemmän henkilöstöresursseja. Tämä nosti aineiston käsittelyn tuottavuutta (hm/htv) edellisvuoteen verrattuna. Perustoiminnot hoidettiin organisoimalla työtä uudella tavalla, kuten tehtäväkuvia monipuolistaen. Vastaanotetun aineiston määrä oli henkilöstön määrään nähden tasapainoinen.

Koska paperisen aineiston - monografioiden ja sarja-aineiston - käsittelytilanne oli hyvä, voitiin kokoelmaan käsitellä aiemmin vastaanotettuja nuottijulkaisuja sekä LP-levyjä. Yleisten kirjastojen *Musiikin varastointiselvitys* -pilottihankkeen (valm. 2017) tuloksena muutamasta yleisestä kirjastosta lähetettiin yli 1 500 CD-levyä Varastokirjaston Vaari-tietokannan omistajuus merkittynä. Näiden levyjen metadata osakohteineen siirtyivät lähettävän kirjaston toimesta Vaariin.

Vuonna 2018 tapahtumia (lainoja, kopioita, uusintoja) oli yli 97 000. Kirjaston kokoelmiin tehtyjen tilausten määrä laski hieman edellisvuodesta. Yhtenä syynä tähän saattaa olla se, että tuoreimpia tieteellisiä artikkeleita on entistä enemmän saatavilla sähköisinä.

Kirjaston talousarvio vuodelle 2018 oli 1 656 000 euroa. Budjetti sisältää valtion I lisätalousarvion 8 000 euron lisäyksen. Kuluneen vuoden määräraha oli 1,5% edellisvuotta vähemmän (2017: 1 681 000 €). Varastokirjaston budjetti vuodelle 2018 oli valtion talousarviossa 1 656 000 euroa. Siirtomäärärahoja vuodelta 2017 oli 60 275 euroa. Käytettävänä oli yhteensä 1 716 275 euroa.

Vuoden 2017 lopussa valmistunut *Varastokirjaston yhdistäminen Kansalliskirjastoon* -esitys vaikutti vuoden 2018 toimintaan siten, että mahdolliseen yhdistämiseen liittyviä valmisteluja tehtiin alkuvuodesta aina loppusyksyyn. Valmistelut liittyivät muun muassa kokoelmatyöhön, aineistonhallintaan, henkilöstöhallintoon sekä uudisrakennuksen suunnitteluun. Joulukuussa 2018 saatiin kuitenkin tieto siitä, että yhdistämishanketta ei edistetä enää nykyisen hallituksen kaudella. Voitaan sanoa, että vuotta 2018 leimasi odotus siitä, miten asian käsittely etenee. Epätietoisuus kirjaston asemasta heijastui henkilökunnan yleiseen mielialaan, vaikkakaan ei annettavan asiakaspalvelun tai työssäsuo-riutumisen tasoon.

Osin edellä mainitusta johtuen henkilöstön työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen panostettiin edelleen aktiivisesti niin henkisen kuin fyysisen hyvinvoinnin osalta. Panostus näkyi siinä, että työtyytyväisyysbarometrin (VMBaro) työyhteisöindeksi nousi jälleen, keskiarvon ollen nyt 3,90 (v. 2018: 3,84). Johtamisen indeksi oli 3,91. Luku laski hieman edellisvuodesta, jolloin se oli 3,95.

2. Tuloksellisuus

Tulosopimuksen tavoitteet liittyivät tulosopimuskauden 2017-2020 linjausten mukaisesti seuraaviin kokonaisuuksiin:

- aineiston vastaanotto
- käsittely
- käyttöön asettaminen

2.1 Aineiston vastaanotto

Vuonna 2018 saapunut aineisto käsiteltiin määräajassa, eli 6 kuukauden sisällä saapumisesta. Aineistoa otettiin vastaan 3 077 hyllymetriä. Määrä on edellisvuotta pienempi. Erityisesti tieteellisten kirjastojen siirtotarpeet olivat aiempia vuosia pienemmät, lisäksi kirjastojen omat resurssit eivät mahdollistaneet laajojen poistojen toteuttamista. Sen sijaan erikoiskirjastoista otettiin vastaan aineistoa aiempaa enemmän ja useammasta kirjastosta.

Varastokirjaston ruuhkaton aineiston käsittelytilanne mahdollisti sen, että muissa kirjastoissa tehtäviin poistoihin voitiin lähettää henkilöstöapua muutamaksi päiväksi. Lisäksi joissain tapauksissa siirtojen toteutusta on suunniteltu tuleville vuosille. Varastokirjaston ajantasainen aineiston vastaanoton ja käsittelyn tilanne on mahdollistanut musiikkiaineiston (nuotit, CD-levyt) käsittelyyn.

Edeltäneinä vuosina tärkein Varastokirjaston toimintaan vaikuttanut seikka oli yliopistojen ja yliopistokirjastojen tilasäästötarpeiden voimakas kasvu ja tämän lopputulemana Varastokirjastoon siirrettävän aineiston huomattava määrä. Kuluneena vuonna onnistuttiin erityisesti yliopistokirjastojen aineistosiiirtojen koordinoinnissa ja aineiston lähes viivästyksittäessä käsittelyssä.

2.2 Aineiston käsittely

Aineistoa käsiteltiin 3 077 hyllymetriä. Käsitelystä aineistosta kokoelmiin otettiin 2 146 hm aineistoa. Määrät ovat pienehköjä verrattuna vuotuisen keskiarvoon, joka on käsittelyn osalta ollut noin 4 500 hyllymetriä. Vuoden 2018 alussa ollut käsittelyä odottava aineisto sekä lähes kaikki 2018 saapunut aineisto käsiteltiin vuoden aikana. Käsittelymäärä vastaa saapuneen aineiston määrää. Kirjastot ovat tehneet suuret yksittäiset poistot ja käsittelyyn tulee aineistoa pienempinä erinä useammista kirjastoista. Myös saapuneen aineiston tyyppi vaikuttaa käsittelymäärään: CD- ja LP-levyjä sisältyy yhteen metriin kappalemääräisesti merkittävästi enemmän kuin monografioita tai sarja-aineistoa.

Luetteloituja tietueita oli 61 604, mikä on vähemmän kuin edellisenä vuonna. Näistä LowTag-tietueita¹ oli 11 017. Luetteloinnin henkilöstöä osallistui joustavasti viikoittain kaukopalvelun työ-

¹ LowTag: aineistoa lähetävä kirjasto varmistaa metatietojen oikeellisuuden ja merkitsee aineiston omistajuuden Varastokirjaston tietokantaan.

kentelyyn ja tällä oli vaikutusta luettelointimäärään. Luetteloinnin normaaleihin vuotuisiin määriin verraten tietueiden määrä on edelleen korkea (vuotuinen keskiarvo n. 50 000 tietuetta).

Kirjastojen kanssa jatkettiin edelleen yhteistyötä metadatan siirtämisen tehostamiseksi: tarkistaessaan lähetettävää aineistoa kirjastot siirsivät tietueen valmiiksi Vaari-tietokantaan. Tämä LowTag-menetelmä sekä nopeutti että yksinkertaisti aineiston käsittelyä Varastokirjastossa. Vuonna 2017 Varastokirjasto osallistui yleisten kirjastojen musiikin varastoinnin pilotointiin. Vuonna 2018 pilotin seurauksena 1 560 CD-levyä osakohteineen siirrettiin LowTag-tietueina Varastokirjaston kokoelmaan.

Tavoitteena oli käsitellä aineisto määräjassa, eli 6 kuukauden sisällä sen vastaanottamisesta. Tässä onnistuttiin. Aineiston siirtoihin liittyvien ohjeiden ja käytäntöjen ansiosta monografioita ja kausijulkaisuja tuli vuoden aikana se määrä, mikä oli mahdollista käsitellä tavoiteaikataulussa. Lisäksi kokoelmaan luettelointiin pitkään odottaneet nuottijulkaisut sekä aloitettiin niin ikään pitkään varastossa olleiden LP-levyjen käsittely.

2.3 Aineiston käyttö

Vuoden aikana oli yhteensä 97 386 toimitettua tilaustapahtumaa: lainoja, artikkelikopioita ja uusintoja. Mainittakoon, että luku sisältää 557 virheellisin tai puutteellisin tiedoin varustettua artikkelitilausta. Vastaanotetut tilaukset toimitettiin tilauspäivänä. Tilauksia vastaanotettiin ympäri Suomen, mutta jonkin verran myös muista pohjoismaista sekä Baltiasta. Aineiston käytön taloudellisuus (euroa/tilaus) parani hieman edellisvuodesta, sen sijaan tuottavuus (tapahtumia/htv) parani huomattavasti. Tästä tarkemmin luvussa 4. *Toiminnallinen tehokkuus*.

2.4 Kehittämishankkeet

Keskeinen tavoite oli parantaa edelleen metadatan siirtymistä kirjastojen välillä siten, että Varastokirjastossa luettelointiin liittyvä työ vähenee tai muutoin tehostuu. Hankkeessa onnistuttiin kehittämään metadatan siirtoa nykyisten Voyager- ja Melinda -järjestelmien avulla. Vuonna 2017 Varastokirjasto osallistui yleisten kirjastojen musiikin varastoinnin hankkeeseen. Pilotissa kehitettiin työkalu, jossa Melindassa mukana olevat Axiell Aurora -kirjastot voivat siirtää aineistoa Varastokirjastoon merkitsemällä Varastokirjasto aineiston omistajaksi jo lähetävässä kirjastossa. Pilotin aikana saadut kokemukset olivat kannustavia, joten käytännettä jatkettiin vuonna 2018.

Varastokirjaston aineistoluettelo oli usean kirjaston Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) käyttöliittymä Finnassa. Tämä vaikutti tilausten yhteislainojen, eli UB-lainojen määrän nousuun. Jatkossa Varastokirjaston tiedot vaikuttavat erityisesti aineiston saatavuuden parantumiseen ja kansallisen aineistojen yhteiskäyttölogistiikan kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) myönsi Varastokirjastolle vuodelle 2018 erillisen määrärahan *Varastokirjaston kokoelmien karsinnan selvitystyöhön*. Hankkeen tuloksena laadittiin selvitys siitä, onko Varastokirjaston kokoelmissa turvallisesti poistettavaa aineistoa. Hanke käynnistettiin syyskuussa 2018 ja loppuraportti valmistui saman vuoden lopussa. Tavoitteena oli paikantaa aineistokokonaisuuksia, joiden karsinta olisi tulevaisuudessa mahdollista. Perusteltujen poistojen kautta pystyttäisiin vapauttamaan kirjaston nykyisiä tiloja uudelleen käytettäväksi. Tarkoituksena oli myös tutkia mahdollisuuksia Varastokirjaston karsivaan kokoelmatyöhön, jota ei juurikaan ole tehty kirjaston toimintahistorian aikana.

Edellä mainittujen lisäksi OKM myönsi kirjastolle tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseen 11 000 euron määräraha. Tällä parannettiin sekä vanhimman kokoelman käytettävyyttä että henkilökunnan työturvallisuutta.

3. Vaikuttavuus

Tavoite: Varastokirjaston toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilaravetta ottamalla vastaan niiden siirtotarpeiden mukainen määrä aineistoa. Samalla varmistetaan se, että Varastokirjastoon siirretty tutkimusaineisto säilyy tiedontarvitsijoiden käytössä.

Vuoden 2018 lopussa Varastokirjastoon on siirretty kirjastoista yhteensä 154 092 hyllymetriä aineistoa. Kaikissa kirjastoissa, mutta etenkin yliopistokirjastoissa, on näin toimien voitu vähentää kokoelmatiloja. Kirjastot ovat lähettäneet aineistoja Varastokirjaston kokoelmaan esimerkiksi silloin, kun yksikön toiminta lakkaa tai on yhdistytty toiseen kirjastoon.

Aineistoa on vuoden aikaisen kartunnan sekä toteutettujen poistojen jälkeen lähes 99 hyllykilometriä. Monografioita on noin 2 miljoonaa nidettä ja kausijulkaisuja yli 114 000 nimekettä.

Monen kasvuvuoden jälkeen aineiston käyttö laski hieman ja oli noin 97 000 tapahtumaa. Laskua voi selittää elektronisten aineistojen käytön lisääntyminen ja kirjastojärjestelmien uusimisesta johtuva ub-lainauksen väheneminen.

Asiakasrekisterissä oli vuoden lopussa 1 882 kirjastoa ja tietopalveluyksikköä, kun vuonna 2017 määrä oli 2 074. Muutos edelliseen vuoteen johtuu siitä, että aiemmin luvussa mukana olivat rekisterissä olevat yksityishenkilöt. Rekisterissä oli kaikkiaan 2076 asiakasta (kirjastot, tietopalveluyksiköt, yksityishenkilöt).

3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan voimavarojensa puitteissa kirjastoista siirrettävää aineistoa ja käsittelee sen tehokkaasti sekä kiinnittää huomiota kirjastoille annettavaan ohjeistukseen koskien Varastokirjastoon toimitettavaa aineistoa.

3.1.1 Aineiston vastaanotto

Kirjastoista siirrettiin aineistoa Varastokirjastoon 3 007 hyllymetriä. Kirjaston kokoelmapolitiikan seurauksena kirjastoja on ohjeistettu arvioimaan entistä huolellisemmin, mitä aineistoa kannattaa säilyttää Varastokirjastossa ja ylipäätään Suomessa. Kaikki kirjastojen siirrot kyettiin ottamaan vastaan ja käsittelemään kuluneen vuoden aikana. Vuoden lopussa Varastokirjastoon oli siirretty yhteensä 154 092 hyllymetriä aineistoa.

Aineistosiiirtojen palvelusopimus oli voimassa 71 kirjaston kanssa. Mukana olivat kaikki yliopisto-, ammattikorkeakoulu- ja suurimmat yleiset kirjastot sekä eniten aineistoa toimittavat erikoiskirjastot. Vuoden aikana sopimuskirjastoista tuli yli 80 % kaikesta siirretystä aineistosta.

Aineistoa on otettu vastaan seuraavasti:

Kirjasto	2016	2017	2018	Yhteensä koko toiminnan aikana
Yliopistokirjastot	2 354	1 587	2 081	95 549
AMK-kirjastot	220	287	160	37 377
Erikoiskirjastot	460	673	384	*
Yleiset kirjastot	416	471	351	21 344
Muut	15	103	31	587
Yhteensä	3 465	3 121	3 007	154 857

*Yhteensä koko toiminnan aikana: AMK:it ja erikoiskirjastot yhdessä.

Vuonna 2018 vastaanotettu aineisto koostuu seuraavan taulukon mukaisesti (hyllymetreinä):

Kirjasto	Mono-grafiat	Kausi-julkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistojen kirjastot	742	1 339		2 081
AMK-kirjastot	88	72		160
Erikoiskirjastot	107	277		384
Yleiset kirjastot	250	83	18	351
Muut	30	1		31
Yhteensä	1 217	1 772	18	3 007

Vertailu: Vuonna 2017 vastaanotettu aineisto koostuu seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Mono-grafiat	Kausi-julkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistojen kirjastot	696	891		1 587
AMK-kirjastot	164	123		287
Erikoiskirjastot	257	416		673
Yleiset kirjastot	368	84	19	471
Muut	98	5		103
Yhteensä	1 583	1 519	19	3 121

Monografioita siirrettiin vähemmän kuin edellisellä vuonna. Kausijulkaisuja taas enemmän, mutta lähetetyistä aineistoista poistoon meni edellistä vuotta vähemmän. Vastaanotetun aineiston yhteismäärä jäi ennakoitua pienemmäksi.

Suurimmat siirrot vuonna 2018 tulivat seuraavilta kirjastoilta:

- Helsingin yliopiston kirjasto (5 laitos- tai kampuskirjasto yht.) 1 170 hm
- Jyväskylän avoimen tiedon keskus 381 hm
- Oulun yliopiston kirjasto 176 hm
- Postimuseo 100 hm
- Turun kaupunginkirjasto 85 hm
- Tritonia 71 hm
- Kuopion kaupunginkirjasto 55 hm

Vuonna 2018 Varastokirjastoon aineistoa toimitti 93 kirjastoa tai tietopalvelua (v. 2017: 109). Näistä yliopistojen kirjastoyksiköitä oli 19, ammattikorkeakoulujen kirjastoyksiköitä 16, erikoiskirjastoja 26 sekä yleisiä kirjastoja 32.

Koko toiminnan aikana aineistoa ovat luovuttaneet kaikki yliopisto- ja amk-kirjastot, kaikki aiemmat maakuntakirjastot sekä vuodesta 2018 alkaen toimineet kehittämiskirjastot. Lisäksi muista yleisistä kirjastoista aineistoja ovat lähettäneet noin puolet sekä yli 100 muuta kirjastoa. Vastaanotetusta aineistosta 61,7 % on peräisin yliopistojen kirjastoista.

3.1.2 Aineiston käsittely

Aineistoa on käsitelty seuraavasti:

	2016	2017	2018
Käsitelty (hm)	4 054	3 488	3 077
Kokoelmiin otettu (hm)	2 870	2 558	2 146

Käsittely aineistotyypeittäin (hyllymetreissä):

	Monografiat	Kausijulkaisut	Väitös-kirjat	LP- ja CD-levyt	Yhteensä	Kokoelmiin otettu
2016	2 272	1 782			4 054	2 870
2017	1 588	1 895		4,9	3 487,9	2 558
2018	1 320	1 704		51,9	3 076	2 146
Yhteensä v.1989 lähtien	63 259	86 743	3 990	100	154 092	98 875
% käsittelystä	41,1	56,3	2,54	0,06	100	64,2

Monografioita käsiteltiin vuonna 2018 vähemmän kuin vuonna 2017. Vuosi 2018 oli kuitenkin toiminnan osalta normaali vuosi ja aineistoa käsiteltiin kohtuullisesti. Monografialuetteloinnista osallistuttiin joustavasti aineiston käytön tehtäviin, esimerkiksi kaukopalvelutoimintaan sekä kokoelmanhoitoon.

Vuonna 2018 kirjastossa toteutettiin OKM:n erillisrahoituksella tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamisen hanke. Luetteloinnin henkilöstö osallistui tähän työhön. Hankkeessa tarkasteltiin kokoelman vanhimpia aineistoja: huonokuntoista aineistoa poistettiin tai korjattiin, riippuen sen muusta saatavuudesta Melinda-kirjastoissa. Lisäksi osa aineistosta jouduttiin sijaintimerkitsemään uudelleen.

Aineistoa käsiteltiin enemmän kuin sitä vuoden aikana saapui. Lähetyksistä **poistettiin** seuraavan taulukon mukaisesti (hyllymetrejä):

Aineistolaji	2016	2017	2018
Monografiat	821	484	440
Kausijulkaisut	363	446	464
LP- ja CD-levyt			26
Yhteensä hyllymetriä	1 184	930	930
% käsittelystä	29,1	26,6	30

Yhteenvedo 1989 - 31.12.2018 saapuneesta, käsitellystä sekä poistetusta aineistosta (hm):

Tila	Mono- grafiat	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	Musiikki- aineisto	Yhteensä hm
Vastaanotettu	63 479	86 881	4 326	172	154 858
Valmista	36 346	59 720	2 735	74	98 875
Ei otettu kokoelmiin	26 912	27 024	1 246	26	55 208
Odottaa käsittelyä	221	137	0	70	428

Koko toiminnan aikana poistoja on ollut 36%. Vuonna 2018 Varastokirjaston oli mahdollista ottaa vastaan myös Vaari-tietokannasta tarkistamatonta aineistoa, koska käsittelyä odottavaa painettua aineistoa oli vähäinen määrä. Tämän vuoksi poistettavaa aineistoa oli määrällisesti suhteellisen paljon.

Luetteloituja tietueita oli seuraavasti:

Aineistolaji	2016	2017	2018
Monografiat	71 477	62 697	53 638
Kausijulkaisut	1 601	1 862	2 068
LP- ja CD-Levyt		480	5 898
Tietueita	73 078	65 039	61 604
Tietueet yht.	1 818 038	1 889 260	1 950 864

Vuonna 2018 uusia monografiatietueita lisättiin tietokantaan 61 604. Näistä perinteiseen tapaan luetteloituja monografiatietueita oli 50 587. Käsittelyä odottavan aineiston vähäinen määrä mahdollisti sen, että käsittelyyn voitiin ottaa varastossa pidemmän aikaa odottaneet LP-levyt. Metadatan tuottamisen toimintaympäristö on muuttunut siten, että suurin osa saatiin poimittua suoraan Melinda-tietokannasta. 9 138 monografiatietuetta käsiteltiin LowTag-menetelmää käyttäen. Monografiatietueita oli vuoden 2018 lopussa 1 962 427. Uusia kausijulkaisuja luetteloitiin 2 035 nimekettä. Lisäksi 33 nimekettä siirtyi LowTag-menetelmällä. Kaikkiaan kausijulkaisunimekkeitä oli vuoden lopussa 114 741.

Vuonna 2017 Varastokirjasto osallistui yleisten kirjastojen *Musiikin varastointiselvitykseen* pilottikirjastona. Pilotti siirtyi käytänteeksi ja vuonna 2018 otettiin vastaan 1 560 CD-levyä tietueineen, jotka LowTag-merkittiin lähettävässä kirjastossa Varastokirjaston Vaari-tietokantaan osakohteineen.

Vaariin lisättyjen tietueiden kokonaismäärä oli 61 604.

Väitöskirjoja oli yhteensä 2 725 hyllymetriä (noin 520 000 nidettä) 3 892 hyllymetrin tilassa.

Musiikkiaineistoa oli 12 183 säilytysyksikköä. Käsittelyä odottaa 70 hm.

Järjestettyä aineistoa oli vuoden lopussa yhteensä noin 4 miljoonaa nidettä/säilytysyksikköä.

Vuonna 2018 uusista Vaari-tietokantaan tallennetuista luettelointitietueista 12% oli primääriluetteloituja ja 88 % poimittuja tietueita. Primääriluetteloinnin määrä lisääntyi vuodesta 2017 6%. Kasvu johtuu siitä, että aineistomääriä tuli aiempaa enemmän Melindaan kuulumattomilta tahoilta.

Yhteisluettelo Melindan tietueista 11% omistavana kirjastona on vain Vaari: kyseinen aineisto löytyy Suomessa ainoastaan Varastokirjastosta. Varastokirjaston primääriluettelomat ja Melindaan uutena poimimat tietueet ovat 15,2 % kaikista Melindaan vuonna 2018 lisätyistä tietueista. Varastokirjasto on merkittävä tiedontuottaja yhteisluettelo Melindassa.

3.2 Aineiston käyttöön asettaminen

Tavoite: *Tilaukset toimitetaan viivytyksettä. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin.*

Varastokirjaston aineistoa on käytetty viime vuosina seuraavasti:

Tilausmuoto	2016	2017	2018
Lainaus	87 525	95 592	84 942
Pdf-kopiot	14 549	11 977	11 887
Virheelliset tilaukset	117	420	557
Yhteensä	102 191	107 989	97 386

Tilaukset toimitettiin viivytyksettä pääsääntöisesti samana päivänä kuin tilaus saapui, kuitenkin 24 tunnin sisällä tilauksesta.

Tilausten kokonaismäärä vuodesta 2017 11,7 %. Lainauksen kokonaismäärässä on mukana myös lainojen uusinnat. Keskimäärin laina uusittiin 1,2 kertaa.

Perinteisistä postitse lähetettävistä lainoista 49 % toimitettiin asiakkaille yleisten kirjastojen kautta. Jäljenteiden osuus kaikista tilauksista oli 12,8 %, näistä 61 % toimitettiin yliopisto- ja erikoiskirjastoihin.

Asiakaskirjastojen määrä on kasvanut vuosittain. Rekisterissä oli kaikkiaan 2076 asiakasta. Näistä kirjastoja ja tietopalveluyksiköitä oli 1 882, loput yksityishenkilöitä. Aktiivilainaaajia oli 525. Aktiivisista jäljenteiden tilaajista ei ole tilastotietoa saatavilla.

3.3 Aineiston käytön kehittäminen

Varastokirjaston toimintamalli tukee ajatusta kansallisista, kaikille avoimista kokoelmista sekä vahvistaa kirjastojen luottamusta aineiston nopeaan ja maksuttomaan saatavuuteen. Kirjasto osallistuu Voyager-ohjelmiston Universal Borrowing-moduulin (UB) ylläpitoon. UB on Voyager-ohjelmiston osa, jonka ansiosta toisen Voyager-kirjaston henkilöasiakas voi jättää tilauksen Varastokirjaston tietokantaan oman kirjastonsa – eli kotikirjastonsa - lainaustunnuksella. Varastokirjasto toimittaa tilatun aineiston asiakkaan kotikirjastoon. Lähes kaikki yliopistokirjastot käyttävät tätä palvelua. Lisäksi UB-moduulia käytti moni ammattikorkeakoulukirjasto ja muu tieteellinen kirjasto. UB-lainauksen osuus kokonaislainauksesta oli 8 854 lainaa. Vuonna 2018 jäätin hieman edellisen vuoden UB-lainojen ennätystuloksesta (2017: 9 806).

Moni yliopisto- ja tutkimuskirjasto salli asiakkaiden jättää omatoimisesti artikkelikopiotilauksia suoraan Vaari-tietokantaan joko oman tietokantansa tai Finnan kautta. Näitä tilauksia toimitettiin 5 041 kappaletta, 40,5 % kaikista artikkelikopioista.

3.4 Asiakaspalaute

Asiakaspalautetta on kerätty web-lomakkeella (webropol) aineistosiirtojen yhteydessä. Lisäksi asiakaspalautetta saadaan pääasiassa sähköpostitse. Varastokirjaston järjestämissä tilaisuuksissa sekä henkilökunnan osallistuessa kirjastoalan tilaisuuksiin saadaan vapaamuotoista palautetta. Palaute on pääasiassa kiittävää ja liittyy tavallisesti toiminnan palvelunopeuteen. Palautetta saadaan myös aineiston siirtoihin ja kokoelmapolitiikkaan liittyen. Palautetta hyödynnetään mm. ohjeistuksen täs-

mentämisessä. Mainittakoon, että aiemman vuoden tapaan vuonna 2018 saatu vapaa palaute kohdistui myös Varastokirjaston tulevaisuuden näkymiin (itsenäinen vai osa Kansalliskirjastoa).

Varastokirjasto myös antaa asiakaspalautetta aineistoa lähettäville kirjastoille esimerkiksi poikkeuksellisen hyvästä lähetyksestä tai kun lähetyksessä on havaittu poikkeavuutta yhteisesti sovitun koelmapolitiikan suhteen. Näin voidaan edelleen parantaa lähetysten laatua sekä vähentää turhaa lähettämistä, josta koituu kuluja sekä lähettävälle että vastaanottavalle taholle.

4. Toiminnallinen tehokkuus

4.1 Toiminnan tuottavuus

4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Aineistoa käsiteltiin 3 077 hyllymetriä. Vastaanottoon ja käsittelyyn osallistui 11,96 henkilötyövuotta. Aineistoa käsiteltiin 257 hm/htv.

	2016	2017	2018
Käsittely (hm)	4 054	3 488	3 077
HTV	13,16	12,55	11,96
Käsittely aineisto (hm/htv)	308	278	257

Vuosi 2016 oli ensimmäinen ns. normaalitoiminnan vuosi edeltäneen rästäprojeffin jälkeen. Tuottavuudessa palattiin normaalivuosien keskiarvoon. Vuoden 2017 aikana tuottavuus laski hieman edellisvuodesta. Syynä oli, että käsiteltävää aineistoa oli vähemmän sekä siitä, että joidenkin aiemmin pelkästään luettelointia tehneiden henkilöiden työpanosta käytettiin kauko- ja asiakaspalvelutehtäviin. Vuonna 2018 aineistoa käsiteltiin edellisvuosia vähemmän. Aineisto voitiin käsitellä reaaliaikaisesti ja vakituisen henkilökunnan työpanoksella.

Tuottavuutta voidaan kuvata myös suhteuttamalla luetteloitujen tietueiden määrä henkilötyövuosiin:

	2016	2017	2018
Luetteloituja tietueita	73 078	64 559	61 604
HTV	13,16	12,55	11,96
Luetteloitu aineisto (tietuetta/htv)	5 553	5 144	5 151

Luetteloitua aineistoa kertyi aiempaa vähemmän, koska vastaavasti aineistoa oli vastaanotettu edellisvuosia vähemmän. Luettelointityötä tekevien työaikaa voitiin käyttää joustavasti muun muassa kaukopalveluun sekä yleiseen kokoelmatyöhön.

Tuottavuus nousi hieman edellisvuodesta. Vuosi 2018 oli normaalitoiminnan vuosi, eikä luettelointikäytännöissä tapahtunut suuria uudistuksia tai muutoksia. Tietoliikenneyhteydet toimivat ilman merkittäviä katkoksia. Ainoa katkos luettelointiin oli Aleph-kirjastojärjestelmän kahden päivän käyttökatko.

4.1.2 Aineiston käyttö

Tilaustapahtumia vuoden aikana oli 97 386. Aineiston käyttöön eli Varastokirjaston asiakaspalveluun osallistui 5,43 henkilötyövuotta. Tilauksia henkilötyövuotta kohden oli 17 935.

	2016	2017	2018
Tilauksia	102 191	107 989	97 386
HTV	5,47	5,34	5,43
Tilauksia/ htv	18 682	20 223	17 935

Tuottavuus laski edellisvuoteen verrattuna. Töitä organisoitiin tehtäväkuvia uudistaen ja vastaamaan mm. ruuhkahuippujen tasoittamisessa. Aineiston käsittelystä osallistui henkilöstöä asiakas- ja kaukopalvelun tehtäviin säännöllisesti. Vakituisten henkilöstön lisäksi aineiston käytön tehtäviin osallistui tuetun työllistämisen harjoittelijoita sekä työkokeilijoita.

4.2 Toiminnan taloudellisuus

4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Aineiston vastaanottoon, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät kustannukset olivat 1 209 296 euroa. Aineistoa käsiteltiin yhteensä 3 077 hm ja käsittelyn yksikkökustannukset olivat 393 euroa/hm.

	2016	2017	2018
Käsitelty	4 054	3 488	3 077
Kustannukset	1 302 610	1 194 356	1 209 296
Euroa / hm	321	342	393

Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen kustannuksiin on sisällytetty tilan vapauttamisen ja aineiston vastaanoton kustannukset, jotka olivat 49 301 euroa. Tilan vapauttamisen yksikkökustannus oli 16 euroa/hm.

4.2.2 Aineiston käyttö

Aineiston käyttöön liittyvät kustannukset olivat 414 316 euroa. Aineiston välitystapahtuman yksikkökustannukset oli 4,25 euroa/tapahtuma.

	2016	2017	2018
Tapahtumia	102 191	107 989	97 386
Kustannukset	446 393	466 939	414 316
Euroa/tapahtuma	4,37	4,32	4,25

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkissuoritteet liittyvät suoraan kirjaston toiminnan vaikuttavuuteen, joten niitä on analysoitu vaikuttavuusosiossa.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tavoitteena on käsitellä aineisto kuuden kuukauden kuluessa sen saapumisesta: Vuonna 2018 saapunut aineisto käsiteltiin kuuden kuukauden sisällä saapumisesta.

Varastokirjasto tukee kirjastoja kokoelmiensa hallinnassa ja aineistojen siirroissa. Kaikkien paljon aineistoa lähettävien kirjastojen kanssa on solmittu palvelusopimus, jossa on sovittu kirjastojen roolista aineistonsiirroissa. Kirjastoille on luotu Webropol-ohjelman avulla työkalu, joka ohjaa kirjastoja suunnittelemaan aineistonsiirtoja. Vastuu lähetysten sisällön tarkoituksenmukaisuudesta on siirtävällä kirjastolla.

Varastokirjasto uudisti kokoelmapolitiikkaansa ja toimintatapojaan edellisellä tuloskaudella. Kirjastot noudattavat yhteisesti laadittuja Varastokirjaston kokoelmapoliittisia ohjeita. Parantuneen vuorovaikutuksen ja kirjastoissa tehtävän siirrettävän aineiston evaluoinnin myötä monografialähetysten määrä laski ja kokoelmasta entuudestaan löytyvien duplikaattikappaleiden määrä väheni. Myös aineiston käsittelyn odotetaan tehostuvan, koska yhä useampi lähetys on tarkastettu yhteistietokannasta. Aineiston käsittelyä tehostaa myös se, että aineistoa lähettävät kirjastot itse siirtävät metadatan Varastokirjaston tietokantaan.

5.2.2 Asiakkaat

Vuoden 2018 lopussa rekisterissä oli yhteensä 1 882 kirjastoa ja tietopalveluyksikköä; kokonaisasiakkaiden määrä oli 2 076. Aktiivilainajia oli 525. Käyttäjerekisterissä on lähes kaikki Suomen kirjastot. Pohjoismaisia asiakkaita oli 368. Muita ulkomaisia asiakkaita oli 254.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen

Vuoden 2018 henkilötyövuosimäärä oli 17,39. Aineiston vastaanottoon, luettelointiin ja käsittelyyn osallistui 10,58 henkilötyövuotta. Aineiston käyttöön puolestaan 4,81 henkilötyövuotta. Hallinnollisiin tehtäviin, kuteen työjohtoon sekä tukitoimintoihin osallistui 2,01 henkilötyövuotta. Toiminnallinen tehokkuus -kappaleen HTV-lukuihin on jyvitetty hallinnon HTV-osuutta (*Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen sekä Aineiston käyttö*).

Kirjastossa työskenteli vuoden aikana 19 vakituista ja 2 määräaikaista virkamiestä. Vuoden aikana määräaikaisten virkamiesten työpanos oli yhteensä 0,7 henkilötyövuotta, ja se käytettiin pääasiassa logistiikkaan. Lisäksi kirjastossa työskenteli ohjatusti aiempien vuosien tapaan kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilun työntekijöitä.

Tulosopimuksen mukaan Varastokirjasto on vastuullinen työnantaja, joka arvioi toimintaansa jatkuvasti. Tavoitteena oli ammattitaitoinen, motivoitunut, oikein kohdistettu ja joustava henkilöstö. Työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja:

	2016	2017	2018
Työtyytyväisyysindeksi (asteikolla 1 -5)	3,62	3,84	3,90
Sairauspoissaolot (päivää/htv)	11,05	4,86	10,87
Työterveyskustannukset (euroa/htv)	1 117	928	870
(Työkunnan ja työtyytyväisyyden edistäminen (€/htv)	630	776	662

Työtyytyväisyysbarometrin (VMBaro) indeksit pysyivät suunnilleen edellisvuoden tasolla. Työn sisältö ja vaikuttamismahdollisuudet, työyhteisön toimintakulttuuri, vuorovaikutus ja viestintä sekä työnantajakuvat ja arvot oli arvioitu korkealle (keskiarvo ~4). Palkkaukseen sekä osaamiseen, opimiseen ja uudistumiseen liittyvissä kokonaisuuksissa (mm. kehityskeskustelu) on edelleen kehitettävää. Keskiarvot näissä kokonaisuuksissa olivat ~2,75 – 3,5.

Keskiarvon nousua oli puolestaan tapahtunut luottamuksessa palvelussuhteen jatkumisessa, keskiarvo 3,25 (2018: 2,29). Luottamuksen nousuun on vaikuttanut Varastokirjaston toiminnan jatkuminen itsenäisenä virastona.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2018 oli 10,87 päivää/htv. Poissaolopäivien määrä kaksinkertaistui edellisvuodesta, ollen lähes vuoden 2016 tasolla. Kirjastossa on käytössä *Varhaisen tuen ja Työhönpaluun mallit* sekä 30-60-90 -seuranta. Työnantaja ja työterveyshuolto seuraavat sairauspoissaoloja. Työterveyskustannukset myös hieman laskivat edelliseen vuoteen verrattuna. Työterveyshuollossa on edellisten vuosien tapaan painotettu ennalta ehkäisevää työterveystoimintaa.

Työkuntaa ja työtyytyväisyyttä edistettiin järjestämällä muun muassa henkilöstön virkistystoimintaa. Omaehtoista kulttuurin sekä liikunnan harrastusta tuettiin kulttuuri- ja liikuntasetelein.

Ammattitaitoa kehitettiin niin etä- kuin perinteisin koulutuksiin. Valtaosa henkilökunnasta osallistui Kuopiossa järjestettyihin Itä-Suomen kirjastopäiville 6.-7. kesäkuuta. Lisäksi luotteloijat seurasivat muun muassa Kansalliskirjaston järjestämiä *Missä mennään* –webinaareja. Koulutustarpeita ja -toiveita kootaan vuotuisista kehityskeskusteluista sekä VMBaron tuloksista.

Koulutukseen käytetty aika saadaan Kieku-työajanseurantajärjestelmästä, johon kirjataan koulutukseen käytetty työaika. Kirjauskäytäntö on melko uusi toimintatapa, joten alla olevan taulukon *Koulutukseen käytetty aika* –tunnusluku voi olla todellista toteutumaa alhaisempi. Henkilökuntaa on kannustettu kirjaamaan koulutukset heti ko. tapahtuman jälkeen, jotta saatu luku olisi mahdollisimman oikea.

Osaamisen kehittämiseen liittyviä tunnuslukuja:

	2016	2017	2018
Koulutuskustannukset (€/htv)	588	605	420
Koulutukseen käytetty aika (tpv/htv)	2,5	2,8	2,7

Vuoden 2018 koulutuskustannukset olivat edellisvuotta pienemmät. Varastokirjastossa hyödynnettiin verkossa tarjolla olevia maksuttomia koulutuksia; uusimpana koulutusalueena esimerkiksi valtion e-oppiva -ympäristö.

Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Koulutuksiin osallistumisessa etämahdollisuuksia on hyödynnetty entistä enemmän, näin koko henkilökunta on voinut osallistua yhtä aikaa seuraamiseen. Tällöin kustannuksia on syntynyt ainoastaan käytetystä työajasta. Vuoden 2018 aikana ei otettu käyttöön kirjastotoimintaan tai hallintoon liittyviä järjestelmiä/ohjelmia, jotka olisivat vaatineet erityistä koulutusta.

Muita henkilöstöön liittyviä seurattavia tunnuslukuja ovat henkilötövuosien määrä ja kustannukset (= palkat sivukuluineen) sekä henkilöstön ikärakenne.

	2016	2017	2018
Henkilötövuodet	18,64	17,89	17,39
Kustannukset (€)	820 295	763 718	708 283
€/htv	44 007	42 690	40 729

Alla olevassa taulukossa on huomioitu Varastokirjaston toimintamomentilta sekä *Varastokirjaston aineistokokoelman karsiminen* -hankkeen momentilta maksetut palkat (2 hanketyöntekijää, yhteensä 7 kk). Kustannuksiin on jyvitetty kirjastonjohtajan ja toimistopäällikön työaikakustannuksia hankkeen ajalta. Hanketyöntekijät olivat kirjaston henkilökuntaa, jotka irroitettiin vakituisista tehtävistään hankkeeseen. Heille ei palkattu sijaisia.

	2016	2017	2018
Henkilötövuodet	18,64	17,89	17,39
Kustannukset (€)	820 295	763 718	733 378
€/htv	44 007	42 690	42 172

Työvoimakustannukset ovat valtion keskiarvoa hieman alhaisemmat (valtion mediaani v. 2017: 46 224 €/htv). Tehdyn työajan palkat suhteessa palkkasummaan ovat verraten matalia, mikä johtuu henkilöstön pitkästä työurasta ja siten vuosilomaoikeuden määrästä. Vuonna 2018 kirjaston hallintoa kevennettiin, kirjastonhoitajan virka pidettiin lepävänä ja tehtäviä organisoitiin uudelleen.

Keski-ikä vuoden 2018 lopussa:

	2016	2017	2018
Miehet	52,43	53,57	53,42
Naiset	47,42	47,67	48,16
seniori-ikäisiä* (%)	70	73	73

* Seniore-ikäinen on yli 45-vuotias.

7. Hallinto

Varastokirjaston toimintaa ohjaa johtokunta, jonka opetusministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan tehtävänä on huolehtia kirjaston yleisestä kehittämisestä ja päättää toiminnan suuntaviivoista sekä toimia yhteistyöelimenä edustamiinsa kirjastosektoreihin päin. Tämä tarkoittaa mm. toiminta- ja taloussuunnitelman sekä talousarvioehdotusten tekemistä, päätöksentekoa periaatteellisista asioista sekä kirjastojen aloitteiden käsittelemistä.

Nykyinen johtokunta aloitti toimintansa 1.3.2016. Siihen kuuluvat

- kirjastonjohtaja **Ari Muhonen** (Jyväskylän yliopisto, Avoin tiedon keskus), puheenjohtaja. Tieteellisten kirjastojen edustaja.
- kirjastonjohtaja **Minna Abrahamsson-Sipponen** (Oulun yliopiston kirjasto), varapuheenjohtaja. Tieteellisten kirjastojen edustaja.
- kirjastonhoitaja **Harri Ahonen** (Kansalliskirjasto). Kansalliskirjaston edustaja.
- kirjastotoimenjohtaja **Asko Rossi** (Porvoon kaupunginkirjasto – Uudenmaan maakuntakirjasto), vuodet 2016 – 2017, vuonna 2018 kirjastotoimenjohtaja **Päivi Savinainen** (Kuopion kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja.
- Asiakkuusjohtaja **Minna von Zansen** (Celia, Helsinki). Erikoiskirjastojen edustaja.
- kirjastonjohtaja **Riitta-Liisa Karjalainen** (Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto, Kajaani). Ammattikorkeakoulukirjastojen edustaja.

Esittelijänä johtokunnan kokouksissa toimi kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen. Asiantuntijana toimi toimistopäällikkö Sirpa Janhonen. Johtokunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Johtokunnan pöytäkirjat ovat luettavissa Varastokirjaston kotisivuilla: <http://www.varastokirjasto.fi/tehtava-ja-tavoitteet/johtokunta/johtokunnan-kokouspoytakirjat/>

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Erikoiskirjastojen neuvosto, varapuheenjohtaja
- Suomen Kirjastoseura, koulutus- ja tutkimusryhmän jäsen
- Suomen Kirjasäätiö, hallituksen jäsen
- Koha-kirjastojärjestelmä, ohjausryhmän jäsen

Toimistopäällikkö Sirpa Janhonen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Kuvailevan Metatiedon Asiantuntijatyöryhmä, puheenjohtaja
- International Federation of Library Association (IFLA), kokoelma- ja hankintatyöryhmän jäsen
- Suomen Tieteellinen kirjastoseura, aineiston saatavuustyöryhmän jäsen
- Koha-kirjastojärjestelmä, pääkäyttäjäröhmän jäsen

7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta

Varastokirjaston toimintaan tutustuttiin seuraavasti:

- 25.2. Kansalliskirjaston henkilökuntaa
- 1.3. Haapaveden opiston opiskelijat ja opettajat
- 5.4. Savonia-ammattikorkeakoulun vieraat Saksasta ja Belgiasta
- 25.4. Itä-Suomen yliopiston kirjaston vieraat Puolasta
- 14.5. Taiwanin kansalliskirjaston johto
- 16.5. Savonia-ammattikorkeakoulun kirjastovieraat Hollannista
- 30.5. Itä-Suomen yliopiston kirjaston vieraat Espanjasta

13.11. Inner Wheel –naisjaosto, Kuopion osasto

21.11. Helsingin kaupunginkirjaston keskitettyjen palvelujen henkilökuntaa

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen osallistui 12. – 16.3. Sveitsin Baselissa järjestettyyn *European Print Initiatives Collaboration (EPICo)* –ryhmän sekä *Kuopio 6* –nimellä järjestettyyn kaukopalveluseminaariin kutsuttuna puhujana. Lisäksi Vesterinen osallistui Viron kansalliskirjaston 100-vuotisseminaariin Tallinnassa 25. – 26.10.

Toimistopäällikkö Sirpa Janhonen osallistui 10-12.10. Ruotsin Uumajassa järjestettyyn NORDILL 2018, The 13th Nordic Resource Sharing Reference and Collection Management -konferenssiin.

8. Tilinpäätösanalyysi

8.1 Rahoituksen rakenne

Varastokirjaston perusrahoitus tuli valtion talousarvion kautta. Varastokirjaston momentti on 29.40.04.

8.2 Talousarvion toteutuminen

Varastokirjaston budjetti vuodelle 2018 oli valtion talousarviossa 1 656 000 euroa. Siirtomäärärahoja vuodelta 2017 oli 60 275 euroa. Käytettävänä oli yhteensä 1 716 275 euroa.

Varastokirjaston kulut momentilla 29.40.04 olivat 1 559 973 euroa. Siirtomääräraha 60 276 euroa (momentti 4.17.29.40.04) vuodelta 2017 käytettiin kokonaisuudessaan. Tuloja saatiin yhteensä 3 362 euroa. Varastokirjaston nettomenot olivat yhteensä 1 620 250 euroa.

Toiminnan menot ja tulot	2018 toteuma
Bruttomenot	1 623 612
Bruttotulot	3 362
Nettomenot	1 620 250

Määrärahoja vuodelle 2019 siirtyi 92 663 euroa.

Hankkeet: Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatiin erillusrahoitusta *Varastokirjaston aineistokoelman karsiminen* -hankkeeseen 80 000 euroa. Tästä käytettiin 27 315 euroa. Lisäksi tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseen saatiin 11 000 euroa ja summa käytettiin kokonaisuudessaan. Erillusrahoitukset tiliöitiin momentille 29.40.53.4. Käyttämättä jäänyt erillusrahoitus palautuu valtiolle.

Kokonaisuudessaan Varastokirjaston toteumamenot olivat 1 623 612 euroa.

8.3 Tuotto- ja kululaskelma

Varastokirjaston tulosalueiden v. 2018 kustannukset olivat 1 623 612 euroa (kirjaston perusrahoituksen momentit 29.40.04 ja 4.17.29.40.04).

Kustannuslaji	Tilan vapauttaminen, aineiston käsittely ja säilyttäminen	Aineiston käyttö	YHTEENSÄ 2018	YHTEENSÄ 2017	Muutos ed. vuodesta % 2017 - 2018
Investoinnit					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	31 743	6 343	38 086	28 579	33,26 %
Henkilöstökustannukset	444 525	263 758	708 283	763 718	-7,26 %
Vuokrat	597 760	18 487	616 247	612 188	0,66 %
Palvelujen ostot	125 218	123 347	248 565	238 532	4,21 %
Muut kulut (matkat ym.)	10 050	2 381	12 431	18 277	-31,99 %
Yhteensä	1 209 296	414 316	1 623 612	1 661 295	-2,27 %

Kirjasto sai vuodelle 2018 erillismäärärahaa hankkeisiin yhteensä 91 000 euroa. Alla olevassa taulukossa on huomioitu hankkeiden erillisrahoituksilla saadut menot (eli momentit 29.40.04 ja 4.17.29.40.04 sekä 29.40.53.4).

Momentin 29.40.53.4 kautta maksetut menot olivat yhteensä 38 315 euroa ja kohdistettiin palkkoihin, palveluiden ostoihin ja muihin kuluihin. Taulukossa on esitetty ne kustannuslajit, joihin saatiin erillistä määrärahaa. Erillismäärärahat on huomioitu vuoden 2018 kohdalla.

Kustannuslaji	Tilan vapauttaminen, aineiston käsittely ja säilyttäminen	Aineiston käyttö	YHTEENSÄ 2018	YHTEENSÄ 2017	Muutos ed. vuodesta % 2017 -18
Henkilöstökustannukset	461 051	272 327	733 378	763 718	-3,97 %
Palvelujen ostot	132 808	126 757	259 565	238 532	8,82 %
Muut kulut (matkat ym.)	11 582	3 069	14 651	18 277	-19,84 %

Henkilöstökustannukset ovat 733 378 euroa, kun laskuihin otetaan mukaan erillinen projektimääräraha. Henkilöstökustannuksiin käytettiin 25 095 euroa ja matkustusmenoihin 2 220 euroa ko. momentilta. Lisäksi tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseen saatiin 11 000 euroa ja summa käytettiin kokonaisuudessaan.

8.4 Tase

Taseessa on eriteltyä arvon muutokset hankintojen ja suunnitelmanmukaisten poistojen jälkeen.

8. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Varastokirjaston johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoitus on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että kirjaston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja hyvän hallinnon vaatimuksia.

Varastokirjaston sisäisen valvonnan tilaa on vuoden aikana arvioitu valtionhallinnon yleisohjeiden, opetus- ja kulttuuriministeriön tulosneuvottelun sekä sisäisen tarkastuksen mukaisesti. Näiden mukaan

- Toimintaympäristön tila on hyvä
- Tavoitteiden asettaminen: toimintaa suunnitellaan ennakoiden sekä johdonmukaisesti, seuranta ja ohjaus ovat kunnossa.
- Kirjaston sisäiset valvontatoimenpiteet ovat asianmukaisia
- Informaatio ja tiedonkulku ovat asianmukaisia
- Seuranta on asianmukaista

INDIKAATTORIT 2018

Varastokirjasto

Tilinpäätöskannanoton tunnuslukuja 2016 - 2018

	2016	2017	2018
Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrään aineistoa			
Vastaanotetun aineiston määrä	3465	3121	3007
Kirjastoista v:sta 1989 siirretty aineisto (hyllymetriä)	148 731	151 851	154 858
Vastaanoton kustannukset Varastokirjastolle (euroa/hyllymetri)	9,5	14	16

Tavoite: vastaanotettu aineisto käsitellään yleensä kuuden kuukauden kuluessa saapumisesta

Käsitellyn aineiston määrä (hyllymetriä)	4054	3488	3077
Käsittelyyn kuluva aika (kuukausia)			
- monografiat (kk)	< 6	<6	<6
- kausijulkaisut (kk)	< 6	<6	<6
Käsittelyn yksikkökustannukset (euroa/hyllymetri)	321	342	393

Tavoite: Tilaukset toimitetaan vuorokauden sisällä. Palvelut ovat maksuttomia

Tilausten määrä (kpl)	102 191	107 989	97 386
Palvelun nopeus (tuntia)	< 24	<24	<24
Asiakastyytyväisyys			
- asiakaskirjastojen määrä	2027	2074	1882*
Palvelun kustannukset (euroa/tilaus)	4,37	4,32	4,25

* Aiemmin mukana olleet henkilöasiakkaat poistettu luvusta

Tavoite: Kirjasto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -tyytyväisyys

Henkilöstö (tehdyt henkilötyövuodet)	18,6	17,9	17,4
Työtyytyväisyysindeksi	3,62	3,84	3,9
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	11,05	4,86	10,87
Henkilöstökoulutus (työpäivää/htv)	2,5	2,8	2,7
Kokonaistyövoimakustannukset (euroa/htv)	44 007	42 756	40 729

ALLEKIRJOITUSSIVU

VARASTOKIRJASTO

HYVÄKSYMME JA ALLEKIRJOITAMME

Varastokirjaston vuoden 2018 tilinpäätöksen, joka sisältää toimintakertomuksen, tuoto- ja kululaskelman sekä taseen.

Kuopiossa 25.2.2019

Ari Muhonen
johtokunnan puheenjohtaja

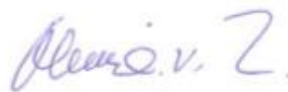
Minna Abrahamsson-Sipponen
johtokunnan varapuheenjohtaja

Harri Ahonen
johtokunnan jäsen

Riitta-Liisa Karjalainen
johtokunnan jäsen

Päivi Savinainen
johtokunnan jäsen

Minna von Zansen
johtokunnan jäsen

Johanna Vesterinen
kirjastonjohtaja

Helsingissä 25.2.2019

Kajaanissa 25.2.2019

Harri Ahonen
johtokunnan jäsen

Riitta-Liisa Karjalainen
johtokunnan jäsen